

2023

rødt opp

RØDTS
BUDSJETTFORSLAG
TRONDHEIM
2023

2023

Innhold

05: Rødt opp	19: Bo- og aktivitetstilbud
06: Overskudd og gjeld	20-22: Helse- og omsorgstjenesten
07: Avdrag på lån	23: Kunst og kultur
08: Potensielt disponible midler	24: Trossamfunn og gravlund idrett og friluftsliv
09: Fond, kapital og handlingsregel	25: Klima og miljøtjenester Plan- og bygningstjenester
10: Disposisjonsfondet	26: Tekniske tjenester
11: Kraftfondet	27: Eiendomstjenester Folkevalgte
12: Renteprognozen Eiendomsskatt Sykefravær	28: Utvikling og støttetjenester Rødts endringer i driftsbudsjettet
13-14: Drift Barnehage	29: Investeringer
15: Skole	30: Sosial boligbygging
16-17: Barne- og familietjenesten	31: Investeringer
18: Kvalifisering og velferd Psykisk helse og rus	32: Virkninger av Rødts budsjett på renter og avdrag

RØDT OPP

Rødts budsjettforslag i Trondheim 2023

Rødt og uavhengig representant Vorkinnslien legger fram et alternativt budsjettforslag for 2023 som skiller seg fra kommunedirektørens på flere områder.

Også i 2022 klokker Trondheim kommune inn et solid overskudd, slik tilfellet har vært hvert eneste år de siste to bystyreperiodene. Dette er sjølsagt tilfredsstillende sett fra et økonomisk perspektiv, men når vi veit at kvaliteten på de kommunale tjenestene kunne vært betydelig bedre på flere områder, vitner det om betenkelige prioriteringer. Rødt mener, slik vi har ment før, at det er et betydelig rom for å styrke tjenestetilbudet innafor forsvarlige økonomiske rammer.

Det er flere tjenesteområder som har vært underfinansiert, noe som bl.a. har blitt avslørt i forvaltningsrevisjonen for bo- og aktivitetstilbudet, som høsten 2022 avdekket flere lovbrudd og et uverdigg tilbud til mange brukere. Bemanninga er hardt pressa også på andre områder innafor helse og oppvekst. For Rødt er det et premiss for politikken at kommunens tjenestetilbud til innbyggerne er hovedoppgaven, og at det er uforsvarlig politikk å la bunntinja trumfe kvaliteten. Både av hensyn til arbeidsforholdene til kommunens ansatte, og av hensyn til tjenestetilbudet til innbyggerne, trengs det et linjeskifte i budsjettpolitikken.

Rødt vil derfor utfordre de sjølpålagte handlingsreglene som innskrenker det politiske handlingsrommet. Vi observerer at også kommunedirektøren ser seg nødt til å bryte med en av handlingsreglene i årets budsjettforslag, da gjeldsgraden i kommende fireårsperiode forventes å øke til godt over 70 % av driftsinntektene. Rødt har lenge ment at handlingsreglene som bl.a. angir målsettinger for gjeldsgrad, driftsmargin og kapitalutgifter, har blitt brukt som ei tvangstrøye som har gjort det politiske handlingsrommet unødvendig lite.

Rødt går inn for å redusere de ekstraordinære gjeldsnedbetalingene, for å frigjøre midler til nødvendig oppbemanning og oppbevinning på viktige driftsområder. Det er bra med økonomiske buffere, men det er enda bedre med et tjenestetilbud vi kan være stolte av.

Rødt mener Trondheim kommune har manøvrert seg inn i en ond sirkel, der spinking og sparing har gått ut over arbeidsmiljøet, noe som har ført til et alt for høyt sykefravær og store rekrutteringsproblemer. Det er ikke attraktivt å jobbe i en kommune der drifta er notorisk underfinansiert. For penger til drift er også investeringer for framtida, både for tjenestemottakere og ansatte i kommunen. Tidlig innsats og heltidskultur må bli realiteter, og ikke fjerne målsettinger. Det er dyrt å være fattig, og det er derfor lite produktivt å gjøre seg fattigere enn man er.

Foruten å styrke driftsområdene, ønsker vi også å målrette investeringene, slik at kommunen ikke sparer seg til fant ved å skyve nødvendige utbygginger av skoler, helse- og velferdssentra og nye lokaler for bydrifta foran seg på bekostning av både byutvikling og verdiskaping.

Overskudd og gjeld

Overskuddet for 2022 ligger an til å bli solid, sjøl uten den statlige kompensasjonen for korona-utgifter. Imidlertid er den økonomiske usikkerheten noe større enn før, som en følge av renteøkning og økende inflasjon. Etter Rødts syn er det på tross av dette betydelig rom for å disponere midler til både drift og investeringer, uten at gjeldsgraden blir bekymringsfullt høy.

Rødt vil derfor i likhet med kommunedirektøren utfordre handlingsregelen om gjeldsgrad, ved å legge opp til å bruke mindre enn 8 % av driftsinntektene på å betale renter og avdrag. Vi åpner også for å bruke deler av fondsinntektene på drift av tjenestene - ikke bare til investeringer. Dette mener Rødt er ei mer rasjonell tilnærming til situasjonen kommunen befinner seg i enn å etterleve handlingsregler som tvinger oss til ufornuftige disposisjoner av innbyggernes penger.

Tabellen under viser at kommunens netto gjeld som belaster bykassa, vil øke fra 19 000 pr. innbygger til nesten 29 000 i 2025. Det er ei betydelig økning, men ikke skremmende høye tall. Til gjengjeld vil vi få langt bedre tjenester i tillegg til et nytt sykehjem, ungdomsskole på Lilleby og driftsbygg til Trondheim bydrift på Valøya.

Kommunedirektørens forslag	2022	2023	2024	2025	2026
Bykassefinansiert gjeld (mill.)	12786	13883	14565	14647	14847
Kraftfond (mill.)	7436	7623	7907	8129	8315
Disposisjonsfond (mill.)	1212	1064	1199	1204	1171
Nettogjeld (mill.)	4138	5196	5459	5314	5361
Innbyggertall (tusen)	210	213	215	219	222
Gjeld per innbygger (kr)	19705	24394	25273	24265	24149

Kommunedirektøren beregner også såkalt fiktiv gjeld, der bygg kommunen leier areal beregnes som om det var kommunen som eide dem. Idéen er at handlingsreglene skal gjelde uansett om kommunen eier eller leier. Men dette er ikke gjeld, og bør heller ikke budsjettføres som det.

	2023	2024	2025	2026
Fiktiv gjeld	724	714	684	654

Vi finner det også lite hensiktsmessig at kommunedirektøren fortsetter den uheldige praksisen med et flatt ostehøvelkutt på om lag 0,3 % på driftsbudsjettet, og begrunner dette med effektivisering. Vi kan ikke se at dette er faglig dokumentert, og med tanke på ettervirkningene av pandemien og pågående omorganiseringer i flere sektorer kan vi overhodet ikke forstå hvordan drifta i perioden vi nå står foran automatisk skal bli mer effektiv uten at det går ut over arbeidsmiljøet og kvaliteten på tjenestene. Rødt vil ha en slutt på denne praksisen, og foreslår derfor de fleste av disse kuttene reversert.

Rødt er også kritisk til at kommunedirektørens budsjettforslag ikke legger opp til full kompensasjon for lønnsutviklinga. Dette er ei skjult videreføring av ABE-kuttene som er tatt ut av statsbudsjettet. Å kutte overalt er ikke en god måte å møte ei dyrtid på, det er ei oppskrift på økte sosiale forskjeller og dårligere livskvalitet for innbyggerne.

Avdrag på lån

Kommunedirektørens forslag	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinære avdrag	171	178	236	335

Å bygge sykehjem, skoler, barnehager og idrettshaller er blitt dyrere. Kommunedirektøren varslar at det vil bli vanskelig å finansiere nødvendige investeringer i de nærmeste åra. Trondheim kommune er på etterskudd både når det gjelder sykehjem, skoler og andre nødvendige bygg som f.eks. en ny driftsbygning for Trondheim Bydrift. Det er ikke tida for ekstraordinær nedbetaling for gjeld. Å investere i nye bygninger øker også kommunens reelle formue.

Potensielt disponible midler

	2023	2024	2025	2026
Ekstraordinære avdrag	171	178	236	335
Overskudd 2022	12	12	12	12
Fra disposisjonsfond	168	168	168	168
Koronakompensasjon 2022	192			
Realavkastning kraftfond	194	32	103	151
Avsetninger i tilleggsinnstillinga	24	19	30	17
Eiendomsskatt	189	189	189	189
Disponibelt - men fortsatt budsjett i balanse	950	598	738	872

Rødt foreslår ikke å disponere alle tilgjengelige midler til drift og investeringer, men ønsker å synliggjøre at det er et betydelig handlingsrom for å vedta et romsligere budsjett i trygg balanse.

Dersom Rødt skulle bruke alle disponible midler ville sjølsagt renter og avdrag også økt. Disse virkningene framgår av en tabell til slutt i budsjettforslaget.

Fond, kapital og handlingsregler

Kommunedirektøren viser i sitt forslag til følgende økonomiske handlingsregler:

- Målsetting for netto driftsresultat:
Korrigert netto driftsresultat på 2,0-2,5 prosent av driftsinntektene
- Målsetting for gjeldsgrad:
Bykassefinansierte lån skal utgjøre inntil 70 prosent av driftsinntektene
- Handlingsregel for kapitalutgifter:
Renter og avdrag skal utgjøre åtte prosent av frie disponible inntekter
- Målsetting for størrelsen på disposisjonsfondet:
Fondet skal utgjøre fem prosent av driftsinntektene

Kommunedirektørens budsjettforslag legger opp til følgende utvikling i kapitalutgiftene:

	2022	2023	2024	2025	2026
Kapitalutgiftene i %	7,7	7,5	7,7	8	8

Dette medfører at kommunen i løpet av fireårsperioden betaler 920 millioner kroner i avdrag i tillegg til normale avdrag på investeringslån med standard nedbetalingstid. Dette er, i tillegg til å være økonomisk ulønnsomt pga rentenivået, også uansvarlig når det er store behov for økt bemanning innen helse, oppvekst og utdanning.

Rødt mener derfor det er økonomisk både fornuftig og ansvarlig å redusere rente- og avdragsutgiftene. Handlingsregelen som står i veien for dette er dårlig butikk for kommunen.

Disposisjonsfondet

Disposisjonsfond	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsinntekter	16190	18190	18473	18670	18829
Disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter		1,7 %	1,75%	1,75 %	2 %
Disposisjonsfond utgående	512	309	323	327	377
Pensjonskassas bufferfond	700	700	700	700	700
Samla disposisjonsfond	1212	1009	1023	1027	1077
Brukes til drift i kommunedirektørens forslag	577	145	144	144	144

Disposisjonsfondet var på 860 mill ved inngangen til 2022. Etter fjorårets rekordoverskudd på 1140 mill var fondet på hele 1,6 milliarder. Dette er det doble av det kommunens handlingsregler tilsier.

Det grepet kommunedirektøren fikk flertallet i bystyret med på etter at dette ble klart, var å opprette et nytt fond, Trondheim Kommunale Pensjonskasses (TKP) bufferfond, og overføre 700 millioner dit. I tillegg har kommunedirektøren brutt kommunens handlingsregel, slik at disposisjonsfondet (uten de 700 millionene) ved årsskiftet ventes å være nede på 512 millioner, betydelig mindre enn hva handlingsregelen anbefaler (5% av driftsinntektene).

Etter vår mening er et eget bufferfond for pensjonskassa helt nødvendig, og bare en teknikalitet som holder penger unna budsjettet. Pensjonskassa har en egen buffer på 3,6 milliarder og en egenkapital på 5,7 milliarder. Den er pålagt stresstester for å sikre at den tåler nedgang i aksjemarkedet, og den består disse. Pensjonskassa har heller ikke etterspurt dette bufferfondet; og kommunedirektøren bekrefter i svar til Rødt at i det vanskelige året 2022 har de ikke bedt om ekstra overføringer fra kommunens fond.

Kraftfondet

Utbytte og lånerenter fra Trondheim Energiverk (TEV) var tidligere viktig for finansiering av drift av Trondheim kommune. TEV var kommunens arvesølv og seddelpresse. Etter at TEV ble solgt i 2002, en avgjørelse som har kosta kommunen mange milliarder i inntekts- og formuestap, ble netto avkastning av kraftfondet viktig for å sikre velferden for Trondheims innbyggere. Hvert eneste år bidro kraftfondet med om lag 140 millioner til drift. Bystyret vedtok imidlertid i 2017 at overskuddet ikke lenger skulle gå til drift, men utelukkende til investering, et vedtak som fikk full virkning fra 2019.

Det er faktisk helt normalt at kommuner med betydelige fondsmidler benytter avkastning til drift. Også Statens pensjonsfond bruker avkastning til drift. Vi er ikke kjent med at noen annen kommune har innført en tilsvarende handlingsregel for bruk av fondsavkastning, og konstaterer at denne regelen har gjort det unødvendig vanskelig å skape og opprettholde et godt tjenestetilbud i kommunen.

Dette er realavkastning fra kraftfondet etter kommunedirektørens tilleggsinnstilling. I det opprinnelige budsjettframlegget var det lagt til grunn alt for høy prisstigning i 2024, 2025 og 2026.

Kraftfondet	2023	2024	2025	2026
Realavkastning kraftfond	194	33	103	151

Kommunedirektøren oppgir kraftfondets samlede kapital til 7 623 millioner. Tidligere har hen oppgitt at det egentlige kraftfondet, grunnkapitalen oppjustert etter KPI er 7 436 mill. Det må bety at kraftfondets bufferfond 31.12.2022 er på 187 millioner. Trolig vil dette bufferfondet knapt holde til å dekke indeksregulering av kraftfondet etter den dårlige avkastningen i 2022.

Avsetning

Etter regjeringas tilleggsproposisjon til budsjettforslaget har kommunedirektøren økt avsetninga i sentrale bevilgninger:

	2023	2024	2025	2026
Avsatt i tilleggsinnstilling	24	19	30	17

Rentepronosen

Hvert eneste år er rentebelastninga lavere enn budsjettet. Det skyldes at kommunen har et påslag på sine spotlån og beregner fastrentelån på basis av at fastrenta ligger 1% over NIBOR 3 md. Dette er et mer pessimistisk anslag enn Norges Bank benytter seg av, som sjøl alltid ligger på den sikre sida.

Rødt har valgt å ikke budsjettere med mindre renteutgifter, bl.a. fordi vi legger inn at kommunen må slutte med å gi de dyreste lånene til de som har minst. Ved lån til kommunale boliger beregner kommunen seg et rentepåslag på 0.25 %. Ikke nok med det: Lånekundene blir også belasta med fastrente som kommunedirektøren sjøl sier de legger 1% over lån med flytende rente. Rødt mener kommunen må ta den lille risikoen det er å gi kommunale leietakere med dårlig råd flytende rente uten påslag.

Budsjettkonsekvensen av dette vil etter Rødts syn mer enn kompenseres for av kommunedirektørens pessimistiske prognose for renteutviklinga.

Eiendomsskatt

Rødt ønsker å øke eiendomsskattesatsen på næringseiendom fra 4,15 til 5 ‰, Vi ønsker også å øke eiendomsskattesatsen for boliger og fritidseiendommer fra 3,2 til 4 ‰, og samtidig øke bunnfradraget tilsvarende, for å maksimere eiendomsskattens omfordelende effekt uten budsjettvirkning. Dette vil øke inntektene med ca. 189 millioner kr, og gjøre det mulig å øke bunnfradraget med 450 000 kr, opp til 1 million. Dette maksimerer eiendomsskattens omfordelende effekt.

Sykefravær

Sykefraværet i Trondheim kommune er notorisk høyt. Iht kommunedirektørens anslag koster sykefraværet kommunen nesten en milliard kroner i året. Det er bare å konstatere at de ulike tiltak som er iverksatt (nye ledernivå, omorganiseringer etc.) ikke har vært riktig medisin.

Rødt foreslår å øke bemanninga der sykefraværet er høyest. Dette vil redusere belastninga og bedre arbeidshverdagen for de ansatte, og styrke kvaliteten på tjenestene. Rødt tror også det vil føre til et bedre arbeidsmiljø. Basert på erfaringer fra andre kommuner vil dette også redusere sykefraværet på sikt. Økt bemanning har dermed ei inntektsside i form av mindre vikarbruk.

Drift

Barnehage

Rødt er bekymra for barnehagesektoren i Trondheim. Samtidig som det snakkes om sterke barnefellesskap og tidlig innsats kuttes det bl.a. i spesialpedagogikk, plasser til de aller minste barna, vikarbruk og administrasjon. I praksis viser det seg også at bemanningsnormen bare lar seg oppfylle deler av en barnehagedag innenfor gjeldende rammer. Tall fra 2021 viser at Trondheim bruker mindre enn gjennomsnittet på barnehage sammenligna med andre storbyer (ASSS). I 2019 og 2020 brukte vi minst. Når vi samtidig vet at sykefraværet for barnehagesektoren var over 19 % første kvartal i 2022 er det grunn til å bekymre seg over situasjonen barnehagene står i.

Rødt synes forsøksprosjektet med toppa bemanning er positivt, men vi er bekymra for hva som skjer når prosjektida utløper. Vi mener det både er faglig nødvendig og økonomisk forsvarlig å øke bemanninga utover dette, både i form av økt grunnbemanning og en kommunal vikarpool som kan dekke fravær for å redusere bruken av bemanningsbyrå. Den omfattende bruken av kommersielle bemanningsbyrå er en enorm utgift for kommunen, og representerer også en trussel mot det organiserte arbeidslivet - der hele faste stillinger skal være hovedregelen.

Rødt er også bekymra for at mindre kommunale barnehager risikerer nedleggelse som en følge av svingninger i barnekullene. Dette er uheldig for mangfoldet i det kommunale tilbudet, og øker på sikt andelen kommersielle barnehager på bekostning av de kommunale. Ved å reversere kommunedirektørens kutt i antall plasser håper vi å motvirke ei slik utvikling.

Det er Rødts oppfatning at bemanningsnormen for barnehagene burde gjelde i hele åpnings-tida, og vil jobbe for å få dette lovfesta. Det ville vært mulig å innføre dette for de kommunale barnehagene i Trondheim, men ikke å pålegge de private å gjøre det samme (sjøl om de fikk midler til det). Dette er en av flere grunner til at det er uhensiktsmessig å la kommersielle kref-ter være en del av det ordinære barnehagetilbudet i kommunen.

REVERSERE KUTT (tabell 13-4-2)	2023	2024	2025	2026
Videreføre forsøk med toppa bemanning, inkludert private	0 (0,8)	1,4	5,7	7,2
SUM	0	1,4	5,7	7,2

Egne satsinger	2022	2023	20 24	2025	2026
Økt grunnbemanning 20 stillinger	15	15	15	15	15
Vikarpool (15 stillinger)	12	12	12	12	12
Sum	27	27	27	27	27

Verbalforslag:

Trondheim kommune skal så langt mulig tilby seg å kjøpe private barnehager når de kommer for salg, og finansiere dette fra disposisjonsfondet.

Skole

Situasjonen i Trondheimsskolen er utfordrende. Skolelederne må prioritere innenfor stadig trangere rammer. Lærerne er frustrerte over manglende tid til å gjøre jobben sin og skolene har vansker med å oppfylle minstenorm for lærertetthet. Mange foreldre opplever at tilbudet ikke er godt nok, noe som bl.a. har resultert i et foreldreopprør. Iht tall fra KS bruker allerede Trondheim ca. 5000 kr. mindre per elev enn snittet i Norge. I tillegg til dette har Trondheim flest elever per lærer sammenlignet med andre storbykommuner (ASSS). Slik situasjonen er nå mener Rødt at skolebudsjettet må styrkes, og at ytterligere kutt vil være direkte uansvarlige.

Rødt mener også at minstenorm for lærertetthet må oppfylles. Uavhengig av hva Stortinget måtte vedta er dette en minstenorm som er faglig fundert, som gir en helt nødvendig styrking av tilbudet til kommunens aller viktigste ressurs: barna våre. Når arbeidsoppgavene blir flere må bemanninga følge med, det har ikke vært tilfelle de siste årene. Minstenorm for lærertetthet skal ikke settes opp mot behovet for spesialundervisning. Trondheim kommune har både råd og plikt til å sørge for begge deler. Med dagens rammer er det ikke mulig å gi et spesialpedagogisk tilbud av god nok kvalitet.

Vi ønsker at Trondheim skal være en by med små forskjeller. Derfor foreslår vi å videreføre gratis kjernetid i SFO - fordi disse tiltakene er spesielt retta mot grupper som allerede er sosioøkonomisk utsatt. Mange snakker om "laget rundt eleven" og "tidlig innsats". Rødt vil følge opp de fine ordene med å styrke laget, nettopp for å gjøre det mulig med den tidlige innsatsen som trengs for å gi et godt tilbud til alle. Vi vil derfor også styrke voksentettheten og tverrfagligheten ved å ansette flere i andre yrkesgrupper enn lærere i skole og SFO.

Reverserer kutt (tabell 13-4-4)	2023	2024	2025	2026
Videreføre ordning med gratis SFO 2.-4- trinn	4,9	10,6	10,6	10,6
Innsparing innkjøp, reiser og innleie av arbeidskraft	1,5	1,6	1,6	1,6
Reversere økt foreldrebetaling i SFO	1	1	1	1
Læremidler	15	25	25	25
Sum	22,5	38,2	38,2	38,2

Egne satsinger	2022	2023	2024	2025
Bemanningsøkning i tillegg til lærere	15	15	15	15
Gjeninnføre søskenmoderasjon i SFO	10	10	10	10
Styrking av spesialundervisninga	21	21	21	21
SFO gratis kjernetid	40	40	40	40
Læremidler	5,5	5,5	5,5	5,5
Skolemat	2	2	2	2
Økt dirigentstøtte	1	1	1	1
Sum	94,5	94,5	94,5	94,5

Barne- og familietjenesten

For Rødt er det ikke troverdig at en helhetlig gjennomgang av barne- og familietjenestene (BFT) skal frigjøre ei innsparing på nesten 10 millioner per år uten at tilbudet svekkes.

Sektoren preges av uforsvarlig lange ventelister, generelt tynn bemanning og stor avstand mellom fagre ord om tidlig innsats og det faktiske tjenestetilbudet.

Barnevernet og den pedagogisk-psykologiske tjenesten trenger bemanningsøkning mer enn omorganisering. Et godt, forebyggende og helsefremmende tjenestetilbud som kan gjøre en reell tidlig innsats er vår beste forsikring mot fattigdom, utenforskap, rus og kriminalitet i framtida. Man skal være både fattig og desperat for å underfinansiere barne- og familietjenestene.

Rødt mener også at begrepet merforbruk er totalt malplassert når det er snakk om disse tjenestene. Tiltak som vedtas er faglig vurdert, og på sikt vil det være både dyrere for kommunen og gi et vanskeligere liv for tjenestemottakerne å beskjære den tidlige innsatsen fordi det er budsjettet med for lite penger.

Rødt vil derfor ikke bare reversere kommunedirektørens generelle kutt, men også styrke sektoren så det monner. Vi foreslår derfor en real bemanningsøkning i både barnevernet og PPT. Vi vil bygge et bedre og større lag rundt de av barna våre som har bruk for sosialfaglig og spesialpedagogisk hjelp.

Kompetansesenteret for kjønn og seksualitet (KKS) får stadig nye oppgaver, og vil være viktig for å sikre sikkerhet og inkludering for skeive i Trondheim sett i lys av et forverra trusselbilde for disse gruppene. KKS' kompetanse trengs i økende grad både i skolen, og til individuell og gruppevis oppfølging av ungdom i kommunen.

Reverserer kutt (tabell 13-4-6)	2023	2024	2025	2026
Videreføre laget rundt eleven	3	6	6	6
Helhetlig organisering og finansiering av det spesialpedagogiske tilbudet	1,7	1,7	1,7	1,7
Innsparing innkjøp og innleie av arbeidskraft	1,2	1,2	1,2	1,2
Sum	5,9	8,9	8,9	8,9

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
Styrking av barnevernet	20	20	20	20
Styrke kompetansesenteret for kjønn og seksualitet	2	2	2	2
Oppfylging av nasjonal anbefaling helsesykepleiere	3,75	3,75	3,75	3,75
Stillinger PPT (12 stk.)	9	9	9	9
Sum	34,75	34,75	34,75	34,75

Kvalifisering og velferd

I denne sektoren foreslår kommunedirektøren kutt Rødt anser som uforsvarlige. Forskjellene øker i Norge, også i Trondheim. Koronapandemien har forsterka utenforskapet for mange grupper. NAV, også den kommunale delen, må styrkes - ikke undergraves. Kvalifiseringsprogrammene er viktigere enn noen gang, og det er helt feil å kutte ned på undervisningsressursene til Trondheim Voksenopplæringscenter (TROVO), slik at tilbudet til voksne som trenger grunnskoleopplæring blir dårligere. Rødt vil reversere disse kuttene.

Reverserer kutt (tabell 14-1-3)	2022	2023	2024	2025
Midlertidig bolig	0	3,5	3,5	3,5
Nedbemanning på NAV-kontorene	1,2	1,2	1,2	1,2
TROVO grunnskole for voksne ned mot 15	8,8	8,8	8,8	8,8
Redusert kommunalt tilbud ungdomsgruppa TROVO	1,7	1,7	1,7	1,7
Innsparing innkjøp, reiser og innleie av arbeidskraft	0,4	0,4	0,4	0,4
Lavere utgifter til sosialhjelp og kvalifisering	20	15	10	5
Arbeidstiltak Kirkens Bymisjon	2	2	2	2
Sum	34,1	32,6	27,6	22,6

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
4 nye årsverk i NAV	3	3	3	3
Økt støtte til Sjiraffen kultursenter	0,2	0,2	0,2	0,2
Sum	3,2	3,2	3,2	3,2

Psykisk helse og rus

Rusomsorgen er ikke den største budsjettposten, men den utgjør et livsviktig tilbud for de som trenger den. Rødt ønsker å reversere kommunedirektørens rammekutt, og ønsker å styrke tjenestene

Lavterskeltilbud for rusavhengige, og samarbeid med brukerorganisasjonene, må opprettholdes og styrkes i en situasjon der det er grunn til å frykte at koronapandemien har forsterka utenforskapet i utsatte grupper.

Vi finner også bl.a. rom til å styrke helse- og overdoseteamet og Dagsverket, samt å opprettholde støtten til arbeidsfellesskapet Fontenehuset med økning som tidligere budsjettert.

Tilbudet på Brygga er faglig godt, og er viktig for å forebygge utenforskap og hjelpe folk ut av uheldige rusvaner. Rødt foreslår at kommunen bidrar med de to millionene dette tilbudet risikerer å måtte kutte drifta med som følge av mindre overføringer fra helsedirektoratet.

Reverserer kutt (tabell 14.2.3)	2023	2024	2025	2026
Rammekutt	0	6,8	6,8	6,8
Brygga	2	2	2	2
Sum	2	8,8	8,8	8,8

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
Styrking av helse- og overdoseteamet	2	2	2	2
Økt støtte til Dagsverket	1	1	1	1
Fullfinansiering av brukerrom	4	4	4	4
Økt støtte til Fontenehuset	0,3	0,3	0,3	0,3
Sum	7,3	7,3	7,3	7,3

Bo- og aktivitetstilbud

Misnøyen med kutt og nedskjæringer i bo- og aktivitetstilbudet har vært stor i mange år. Kommunedirektøren problematiserer stadig sammenhengen mellom ressursbruk og kvaliteten på tjenestene, men Rødt mener tilbudet må styrkes, og at dette må gjøres også økonomisk. For å sikre de utviklingshemmede, og de andre brukerne av tjenesten, et verdig tilbud tilpassa den enkelte, trengs det styrka bemanning - ikke kutt og stadige omorganiseringer. Endringer i beboersammensetning og flere brukere i egen bolig med ambulante tjenester skal sikre innsparing, men prosessen tar tid, og midlertidige løsninger risikerer å bli permanente. Rødt mener denne gruppa har vært gjennom nok omorgansiering, og bør sikres et forsvarlig tilbud på kort sikt før ytterligere omorganisering kan gjennomføres.

Underfinansieringa av BOA-sektoren kan føre til nedleggelse av dagtilbud på kort sikt, og en dårligere tjeneste for mange. Det er uholdbart at kommunen ikke klarer å levere lovpålagte tjenester med tilstrekkelig finansiering. Det er ikke holdbart å flytte personell fra dagtilbud til helgebemannning dersom det fører til bortfall av tjenestetilbudet, men Rødt frykter at det er dette som er i ferd med å skje i sektoren.

Tjenesteområdet har vært underbudsjettert i ei årrekke, noe som har nødvendiggjort tilleggsbevilgninger for å dekke inn det kommunedirektøren kaller merforbruk.

I 2019 måtte formannskapet ekstrabevilge 70 millioner for å lukke avvik som innebar fare for liv og helse. Til tross for dette ville ikke kommunedirektøren øke neste års budsjett med mer enn 24 millioner. Denne smålige budsjetteringa så vi også i fjor, da en forventa budsjettsprekk på 29,7 millioner måtte knipes inn. Denne praksisen fører til et uverdige tilbud, noe forvaltningsrevisjonen høsten 2022 tydelig viste. Rødt vil forbedre finansieringa av tilbudet for å komme ut av denne permanente krisetilstanden.

Reverserer kutt (tabell 14-3-3)	2023	2024	2025	2026
Bolig som passer bedre med behovet til beboer	2,7	5,4	8,1	10,8
Utvikle personalplanlegginga	0,6	0,6	0,6	0,6
Sum	3,3	6	8,7	11,4

Reverserer kutt (tabell 14-3-3)	2023	2024	2025	2026
Generell nødvendig styrking av BOA (jf. Rødts budsjettforslag 2020-24)	45	45	45	45

Helse- og omsorgstjenester

Rødt mener kommunen må følge eldreplanen som ble vedtatt i 2016, men kommunedirektøren legger ikke opp til det i sitt forslag. I 2023 tas 20 millioner fra eldreplanen til BPA. I 2024 skal eldreplanen følges, mens i 2025 og 2026 budsjetteres det med innsparing gjennom helseplattformen; med 42 millioner i 2025 og 45 millioner i 2026. Rødt ser ikke at helseplattformen skal være en begrunnelse for å gå ned på bemanning eller antall sykehjemsplasser, og mener dette er en hasardiøs budsjettering. For Rødt er det et viktig prinsipp at velferdsteknologi skal komme i tillegg til fagfolk, og aldri erstatte disse. På den måten kan en eventuell gevinstrealisering komme til uttrykk gjennom bedre tjenester og at de ansatte får bedre tid til den enkelte pasient. I stedet for å la oss begrense av sjølpålagte økonomiske handlingsregler, ønsker Rødt at innbyggernes behov og de ansattes arbeidsmiljø skal være avgjørende for hvordan vi driver helse- og omsorgstjenestene.

Rødt vil finansiere vedtaket i bystyresak 60/20 Kvalitetsmelding for eldreomsorgen, som sier at "...kommunen skal øke andelen heltidsansatte ved å fortsatt kun lyse ut hele stillinger samt redusere ufrivillig deltid blant faste ansatte gjennom å tilby deltidsansatte den stillingen de faktisk har jobbet de siste 12 månedene, jf arbeidsmiljølovens §14-4a". Vi synes det er uansvarlig at kommunedirektøren ikke har funnet midler til å gjennomføre dette tiltaket.

Rødt ønsker å oppfylle de forpliktelsene eldreplanen, samt vedtak og lovnader om heltidskommunen, pålegger oss.

Heldøgns omsorg er ikke ei fullverdig erstatning for sykehjemsplasser, spesielt ikke for svært syke og demente pasienter. Med kommunedirektørens forslag vil antall sykehjemsplasser kun øke med 72 i fireårsperioden, mens økningen i antall eldre krever 291 sykehjemsplasser.

Denne tabellen viser at antall planlagte sykehjemsplasser er atskillig mindre enn behovet:

Nye sykehjemsplasser	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Sum
Planlagt vekst	40	0	-6	22	40	20	112
Demografisk behov	34	66	58	72	34	85	391
Avvik	6	-66	-64	-50	-40	-65	-279
Akkumulert avvik	6	-60	-124	-174	-214	-279	

Rødt ser derfor behovet for å bygge et nytt helse- og velferdssenter i perioden. Sjøl det er langt unna å holde tritt med behovet.

Trondheim kommune ligger langt nede på ASSS-statistikken når det gjelder hjemmetjenestene. Rødt mener at så lenge mange eldre bor hjemme etter både egne og kommunens ønsker, må de følges opp med gode tjenester - inkludert dagtilbud og sosiale møteplasser. Dette er viktige tiltak for å forebygge og bekjempe ensomhet og uhelse.

Kommunedirektøren trekker fram satsing på hjemmebaserte tjenester som en viktig strategi for at eldre kan bo hjemme lenger, og på den måten utsette behovet for sykehjemsplass. Kvalitetsmeldinga for eldreomsorgen viser at antall årsverk per pasient i hjemmetjenesten har vært det samme sida 2018. Rødt mener at dette ikke er en reell satsing, og foreslår å øke bemanningsnivået i hjemmetjenesten i tillegg til å øke rammene i tråd med den demografiske utviklinga.

Reverserer kutt (tabell 14-4-3)	2023	2024	2025	2026
Kompensasjon for overføring fra demografisk utvikling (overført til BPA)	18,4	0	0	0
Videreføring av effektiviseringstiltak	3,9	3,9	3,9	3,9
Gevinstrealisering helseplattformen	0	0	42	45
Sum	22,3	3,9	45,9	48,9

Reverserer kutt	2023	2024	2025	2026
Opprettholde MRSA-avdelinga ved Øya helsehus	5,5	5,5	5,5	5,5
Sum	5,5	5,5	5,5	5,5

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
Styrka hjemmetjeneste	10	10	10	10
Oppfylle eldreplanen og heltidskommunen	65	85	85	85
Palliative behandlingsplasser	10	10	10	10
Utrede kommunalt bemanningssenter til erstatning for bruk av vikarbyrå	2	0	0	0
Sum	87	105	105	105

Verbalforslag:

Kommunen skal ha som målsetting at normalt fravær skal dekkes opp av egne ansatte. Kommunedirektøren bes legge fram en sak som viser hvordan dette kan løses gjennom en vikarenhet med faste ansatte, i tillegg til toppa bemanning.

Verbalforslag:

Kommunedirektøren bes legge fram en sak som viser hvordan BPA-ordninga kan organiseres i kommunal regi.

Kunst og kultur

Rødt mener Trondheim trenger et kulturloft, ikke et kulturkutt. Et aktivt, mangfoldig og levende kulturliv krever offentlig støtte som sikrer gode rammevilkår til kunstnere og kulturaktører, slik at Trondheim kan være en stolt kulturby - til glede og inspirasjon for innbyggere og besøkende.

Reverserer kutt	2023	2024	2025	2026
Jazzfest	0	0,3	0,3	0,3
Økt effektivisering	0,1	0,1	0,1	0,1
Fullfinansiering av brukerrom	0,8	0,9	0,9	1,1

I tillegg til å reversere kutt i kultursektoren ønsker Rødt å komme med friske midler for å styrke feltet. Trondheim kommune må anerkjenne viktigheten av å ha kunst- og kulturinstitusjoner i byen, og må sørge for at de kan drive virksomheten på en fornuftig måte og bruke tiden sin på formidling av kulturuttrykk til befolkningen. For å få til dette trenger de forutsigbare ordninger og tilstrekkelige midler fra kommunen.

I kommunedelplanen for kunst og kultur har bystyret vedtatt en ambisjon om en generell økning av driftsrammen til kunst og kultur med 0,5 prosentpoeng av kommunens samlede driftsramme frem til 2030. Det er gledelig at det er lagt inn en økning i sektoren, men Rødt mener at det også må være en økning i frie midler. Vi foreslår derfor at det skal være en generell økning på 5 millioner kroner årlig frem til 2026.

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
Søkbare midler til kunstnere	0,5	0,5	0,5	0,5
Støtteordning bydelsarrangement	0,5	0,5	0,5	0,5
Generell økning kunst og kultur	5	5	5	5
Sum	6	6	6	5,3

Trossamfunn og gravlunder

Rødt reduserer tilskuddet til drift av Den norske kirke med tre millioner kroner fra 2022, samt med ytterligere en million årlig resten av perioden. Dette er knytta til en forventning om effektivisering av drifta. Blant annet gir prioritering av midler til ENØK-tiltak i kirkebyggene de siste årene potensial til reduserte energiutgifter.

Rødt observerer at vi ikke lenger har ei statskirke i Norge. Den norske kirke bør derfor finansiere en større del av kostnadene sine på andre måter enn over offentlige budsjett.

Kutt	2022	2023	2024	2025
Effektivisering drift av den norske kirke	-3	-4	-5	-6
Ikke bevilge ekstra midler	0,1	0,3	0,7	1,1
Sum	-3,1	-4,3	-5,7	-7,1

Idrett og friluftsliv

Rødt forventer at kommunen bidrar til at idretten gis muligheter til å treffe ansvarlige valg til beste for klima og miljø i kommunen. Derfor opprettholder vi tilskuddsordningene for kunstgressbaner uten plastholdig løst fyllmateriale.

Reverserer kutt (tabell 16-3-3)	2023	2024	2025	2026
Tilskudd til kunstgressbaner uten plastholdig løst fyllmateriale	2	2	5	5
Økt effektivisering/ innsparing reiser og innkjøp	0,2	0,2	0,2	0,2
Sum	2,2	2,2	5,2	5,2

Klima og miljøtjenester

Reverserer kutt	2023	2024	2025	2026
Klimatiltak	4	4	4	4
Effektiviseringskrav konsulent, innkjøp og innleie	0,3	0,3	0,3	0,3
Sum	4,3	4,3	4,3	4,3

Plan- og bygningstjenester

Byutviklinga i Trondheim skal være på innbyggernes premisser, ikke utbyggernes. Det har ikke alltid vært tilfelle de siste årene, noe som har ført til raskt stigende boligpriser og økende forskjeller, samtidig som vi dessverre har sett mye god matjord blitt nedbygd - år for år. Rødt er bekymra for at verdifull landbruksjord og verdiskapende industriarbeidsplasser stadig må vike for ambisiøse boligprosjekt, uten at noen av dem lar seg erstatte på en tilfredsstillende måte.

Bystyret har vedtatt planer og strategier som er førende for byutvikling og byggeprosjekt, bl.a. boligpolitisk plan. For å sikre at de politiske målsettingene blir fulgt opp er det viktig at kommunen følger opp vedtak som også tar sikte på å begrense sosiale forskjeller, bl.a. etablere en tredje boligsektor og gjøre kommunale utleieboliger tilgjengelige for flere. De økonomiske forskjellene øker både nasjonalt og lokalt, og både mellom folk og mellom bydeler. Levekårsundersøkelsen som ble publisert høsten 2021 viser at nesten fire av ti barn i bydelene Tempe, Møllenberg og Lademoen vokser opp i lavinntektsfamilier. Rødt mener boligpolitikken skal være et viktig instrument for å motvirke sosioøkonomiske forskjeller. Nå fører pris- og renteutviklinga til at forskjellene øker enda fortere enn før, og kommunen har et ansvar for at boligmarkedet ikke skal være ei forskjellsmaskin der det blir stadig dyrere å være fattig, og stadig gunstigere å være rik.

Tekniske tjenester

Å nedprioritere andre veier og gater til fordel for metrobusstraséene er ikke akseptabelt. God vinterdrift i bolig gatene er avgjørende for innbyggernes sikkerhet og framkommelighet.

Reverserer kutt (tabell 15-2-3)	2023	2024	2025	2026
Innsparing vinterdrift	5	5	5	5
Effektiviseringskrav konsulent, innkjøp og innleie	1,4	1,4	1,4	1,4
Sum	6,4	6,4	6,4	6,4

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
Brøyting bolig gater	10	10	10	10
Oppfølging av forurensning fra avfallsdeponier	2,9	2,9	2,9	2,9
Sum	12,9	12,9	12,9	12,9

Eiendomstjenester

Ei fornuftig forvaltning av kommunens betydelige eiendomsmasse forutsetter et godt løpende vedlikehold. For å forebygge forfall og økte utgifter på lengre sikt, samt for å bedre opplevelsen for de som bruker byggene, vil Rødt styrke vedlikeholdstjenestene og vaktmesterressursene.

Reverserer kutt (tabell 15-3-4)	2023	2024	2025	2026
Redusert renhold	0,5	1	1,2	1,2
Effektiviseringskrav konsulent, innkjøp og innleie	1,6	1,6	1,6	1,6
Sum	2,1	2,6	2,8	2,8

Egne satsinger	2023	2024	2025	2026
Vedlikeholdstjenester og vaktmesterressurs	3	3	3	3
Vedlikeholdstjenester og vaktmesterressurs	3	3	3	3

Folkevalgte

Politikerne er valgt inn for å representere befolkningen, det er derfor man også kaller dem for folkevalgte. Som folkevalgt har man et stort ansvar, ikke bare fordi man skal fatte avgjørelser som er av stor betydning, men fordi man også skal forvalte folkets tillit. Når det blir et for stort sprik mellom vanlige folks lønnsnivå og lønnsnivået til de folkevalgte, blir det også en stor ulikhet i hvordan man opplever hverdagen.

Tjener du en million kroner i året, er du blant landets seks prosent høyest lønte. Det er ingen tvil om at dette fører til at politikere i Trondheim kommune i for stor grad blir en del av en lønnsadel som står for langt unna befolkningen de skal fatte avgjørelser på vegne av.

Rødt mener at politikerlønninger må ned til et mer ordinært lønnsnivå.

Utvikling og støttetjenester

Reverserer kutt	2023	2024	2025	2026
Det interne arbeidsmarkedet (DIA)	5	5	5	5
Prosjekt "heltid og økt stillingsandel"	4,5	4,5	4,5	4,5
Sum	9,5	9,5	9,5	9,5

Rødts endringer i driftsbudsjettet

Rødts endringer i driftsbudsjettet	2023	2024	2025	2026
Reverserer kutt	120,9	131,2	178,4	180,8
Egne satsinger	320,65	338,65	338,65	337,95
Kutt	-3,1	-4,3	-57	7,1
Sum	348,45	465,55	511,35	511,65

Ubrukte disponible midler	511,55	132,45	226,65	360,35
---------------------------	--------	--------	--------	--------

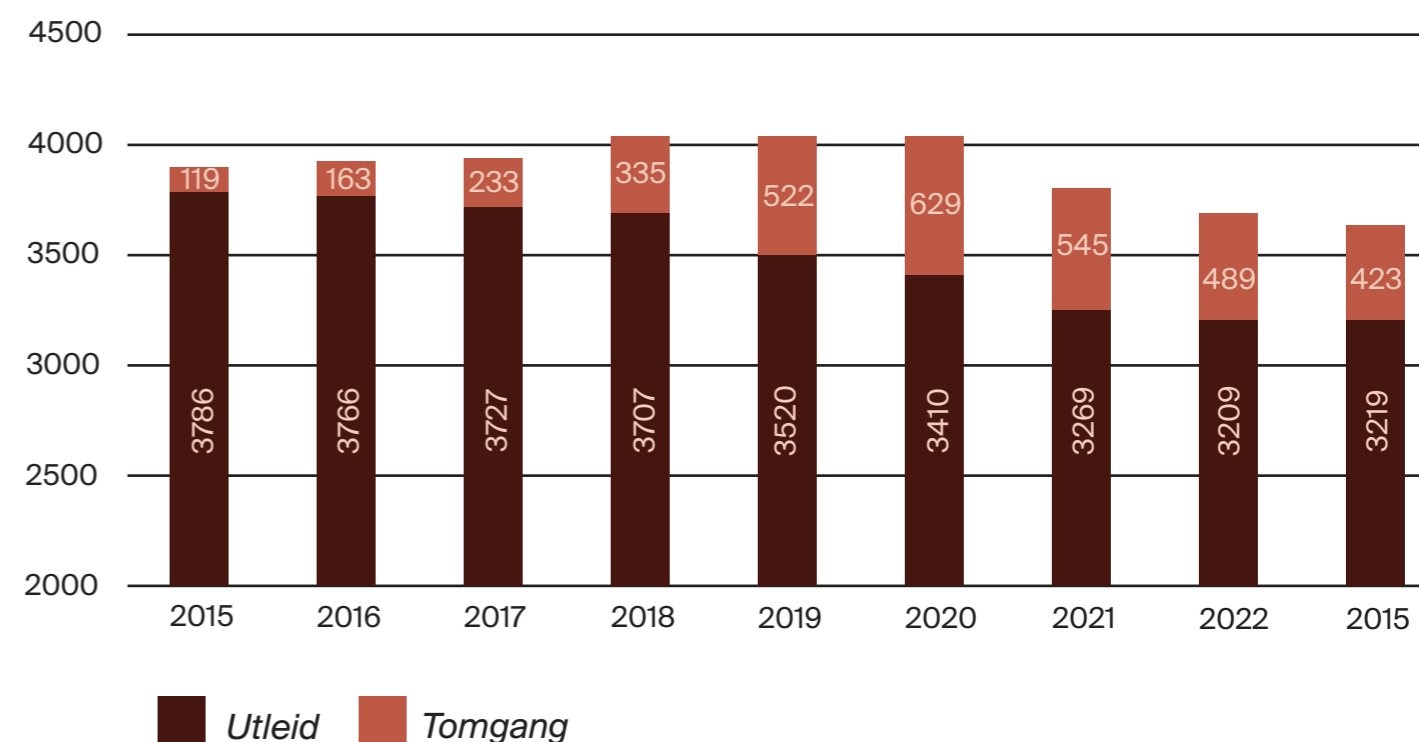
Investeringer

Sosial boligbygging

De mange gode intensjonene i boligpolitisk plan må følges opp med tiltak og investeringer. Rødt vil etablere et kommunalt boligselskap som har sosial boligbygging som formål, som kan kjøpe tomter, og som kan benytte mulighetene til å erverve andeler av leilighetene i nybygde borettslag.

At det står mange kommunale leiligheter tomme i Trondheim er meget uheldig. Dette skyldes ikke mangel på behov, men at kvalitet, størrelse, beliggenhet og pris ikke står i forhold til etterspørselen og tildelingskriteriene.

Antall boliger utleid og i tomgang

Dette tomgangstapet har også vært en medvirkende årsak til den store husleieøkninga i kommunale utleieboliger de siste åra, som har vært langt høyere enn konsumprisindeksen - selv om Trondheim kommune opererer med såkalt "kostnadsdekkende husleie". I 2023 budsjetter kommunedirektøren med en økning i husleia på 10%. Det er en skandale at husleia i boliger med et sosialt formål ikke bare stiger, men stiger enda mer enn prisstiginga ellers.

Skal målsettinga i boligpolitisk plan om rimelige kommunale utleieboliger nås kommer en ikke utenom et oppgjør med kommunens rentepolitikk. De dårligste rentebetingelsene Trondheim kommune har på sine lån tilbys de som har minst. Ikke bare er det påslag på en kvart prosent, det er også fastrente. Denne anslås i budsjettet til å ligge 1% over løpende rente. Det betyr at renta ligger 1.25% over den renta kommunen kan få i markedet. For et lån på 3.5 millioner over 30 år utgjør det en forskjell på 1 700 kr. i månedlig husleie. Dersom kommunen sjøl tar den lille risikoen, og tilbyr markedets gunstigste rentebetingelser til sine leieboere, vil det være mange flere som får denne muligheten.

Det er også slik at kommunale leiligheter for de som har problemer med å komme inn på boligmarkedet blir subsidiert med 15% fra Husbanken. I statsbudsjettet for 2023 er dette foreslått fjernet. Dette har møtt protest fra hele kommune-Norge. Det er ikke klart om dette blir stående. Kommunale omsorgsboliger blir subsidiert med 50%. Det er absolutt ingen grunn til at det ikke skal være mulig å bygge opp en rimelig kommunal utleiesektor - sjøl om den skal være kostnadsdekkende.

Mens befolkninga i Trondheim har økt med 30 % siden de rødgrønne fikk makta i 2005, har antall kommunale utleieboliger ikke bare stått stille, men gått ned. Tabellen viser at siden 2020 har det vært en dramatisk nedgang, i oktober 2022 er antall kommunale utleieboliger nede på 3642. Av disse var bare 3219 utleid, mens 423 sto tomme. Tomgangstapet er anslått til 45 millioner, som nå må dekkes av leietakerne. Av de 3642 boliger er 984 boliger såkalte kategoriboliger. Etter Rødts mening bør de skilles ut.

I tillegg mista kommunen i fjor tilvisningsretten på 250 omsorgsboliger. Dette har skjedd samtidig som det er blitt stadig vanskeligere å komme inn på boligmarkedet. Rødt frykter at andelen kommunale utleieboliger vil fortsette å synke.

Vi mener antallet boliger må betydelig opp for at en prisdempende og sosialt utjevne tredje boligsektor skal kunne etableres. Da er det feil å selge de vi har, noe som pågår i alt for stort omfang.

Rødt vil øke antall kommunale utleieboliger med minst 200 årlig. Så lenge det er vedtatt kostnadsdekkende husleie vil ikke dette ha økonomiske konsekvenser verken for drift eller bykassese-finansiert gjeld.

Investeringer

Kommunedirektøren har i sitt budsjettforslag fjerna investeringer som ble vedtatt i fjorårets budsjett, og utsatt andre. Fjerna er bydelsbasseng på Moholt, ishall på Tiller og Brøset interims-kole. Utsatt er sykehjem på Dragvoll, Søbstad, rehabilitering av Ilevollen og utvidelse av Kystad HVS. Utsatt er skolene Stabbursmoen skole, Granås ungdomsskole og Åsheim barne-skole.

Rødt mener både svømmebasseng på Moholt og ishall på Tiller må prioriteres foran fotballhall i Granåsen. Lokal breddeidrett er viktigere enn eliteidrett. Fotballhallen er det ingen idrettslag som vil ta over, mens ishallen vil idrettslag stå bak, Det vil være mye rimeligere å yte tilskudd til denne enn til en kommunalt drevet fotballhall.

Etter vår mening trenger vi også minst et sykehjem i tillegg til de som står på planen eller er utsatt, og det er nødvendig med utbygging av ungdomsskole på Lilleby.

Det som haster aller mest er imidlertid ny driftsbygning til Trondheim bydrift på Valøya. Det er lenge siden bygningsmassen holdt mål, og dagens forhold kan ikke kommunen være bekjent av.

Investeringstabell	2023	2024	2025	2026
Bygge et helse- og velferdssenter.	50	50	200	200
Nytt anlegg Trondheim Bydrift	30	70	100	100
Ny ungdomsskole Lilleby	20	150	150	0
Erverv av tomteareal	85	85	85	85
Svømmebasseng Moholt	0	0	25	25
Ingen fotballhall i Granåsen	-100	-150	0	0
Investeringskutt Kattem Ust	0	0	-4	-40
Kutt rekkfølgekrav Kattem Ust	0	0	0	-68
Sum	-35	205	556	302

Virkninger av Rødts budsjett på renter og avdrag

Investeringsstabell	2023	2024	2025	2026
Økte investeringer	35	205	560	410
Økte driftsutgifter	348	466	511	512
Økte renter og avdrag	0	24	33	64
Økte totale driftsutgifter	348	490	545	576

Rødt investerer for ca. en milliard mer enn budsjettforslaget i løpet av fireårsperioden. Av disse er 300 millioner ny driftsbygning for Trondheim bydrift. Trondheim Bydrift har mye av sin virksomhet på vann og avløp, som ikke belastes bykassa. Vi forutsetter at en tredjedel av investeringen dekkes innenfor VARF. Etter vår mening er alle disse investeringene kun forskuttering av investeringer som uansett må tas.

Rødt øker driftsbudsjettet med 1,9 milliarder i budsjettperioden.

Rødt vil også bemerke at Trondheim kommune notorisk overbudsjetterer investeringene. Erfaringa fra de siste åra er at ved årets slutt er det det brukt fra 300 til 500 millioner mindre enn budsjettet.

Note:

Bykassefinansiert gjeld: Trondheim kommune har lån der kommunen bare er en mellommann. Et eksempel er startlån, der det er låntaker som betaler rente og avdrag. VARFS er lån til vann avløp renovasjon og feiing; renter og avdrag betales direkte av husholdningene i form av kommunale avgifter. Utleie av kommunale boliger er kostnadsdekkende; der betaler leietakerne renter og avdrag. Da står vi igjen med den gjelda som betales direkte av kommunen. Det er denne gjelda som betyr noe for kommunens gjeldssituasjon og økonomi.

rødt
opp

RØDTS
BUDSJETTFORSLAG
TRONDHEIM
2023